

Gyümölcsstermő egzotikus növények nevei III.

fanyar cseresznyemirtusz J. *Eugenia uvalha* (P. 372). Dél-Amerikában őshonos fa. Sárga gyümölcsének vékony a héja, az íze finom. Igen magas a C-vitamin-tartalma.

A *fanyar* faji jelző a gyümölcs ízére utal, a *cseresznyemirtusz* nemi név a ném. *Kirschmyrte* 'ua.' (GRIN.) fordítása. Társneve az *uvaja* (P. 372), a latin szaknyelvi *uvalha* faji jelző és a faj ang. *uvalha* (EL.) nevének megfelelője, a végső forrás a braziliai port. *uvaia*, *uvalha* 'ua.' (LH.), bővítőmennyel port. *uvalha da mata* (EL.), azaz 'bokoruvaja'. Idegen nyelvi neve a fr. *jamboisier rouge* és a sp. *perita costeña* (PN.), vagyis 'piros jambóza', illetve 'parti perita'.

kínai kékhüvely J. *Decaisnea fargesii* (P. 355). Kelet-Ázsiában (Kína, Nepál és Mianmar) őshonos. A lédús, édeskés, pépes gyümölcs húst nyersen fogyasztják.

A faji jelző származásra, a nemi név pedig a gyümölcs fűrtökben megjelenő hüvelyének élénk kék színére utal. A ném. *Blauschote* 'ua.' (W.), azaz 'kék borsóhüvely' fordítása lehet. Megvan más nyelvben is; vö. dán *blåbælg* (uo.), vagyis 'kék hüvely'. A kék, hosszúkás gyümölcs színe és formája az alapja *kék babfa* és *halott ember ujjja* (www.egzotikusdisznovenyek.hu) társnevének, előbbi a faj ang. *blue bean* (LCF.), az utóbbi ang. *dead man's fingers* (uo.) nevének tükörfordítása. A hüvely tartalmazza az édes zselészerű terméseket, hasonlatos egy fényes, kék kolbászhoz, erre utal ang. *blue sausage fruit* (uo.), azaz 'kék kolbászgyümölcs' elnevezése. Ugyanez a névadási szemlélet háttere ném. *Blaugurke* (W.), vagyis 'kékuborka' nevének.

Szintén a gyümölcs formájára és a kocsonyás gyümölcs húsról utal kí. *māo shǐ guā* (uo.), vagyis 'macskaürülék-uborka' elnevezése. Egyéb nevei még a holl. *augurkenstruik*, le. *palecznik chiński* (uo.) és a sv. *narrbuske* (GRIN.), amelyeknek 'savanyúság bokor', 'kínai zuzmó', illetve 'bolondbokor' a jelentése.

A ma érvényes latin szaknyelvi binóment Adrien René Franchet tette közzé 1892-ben (J. Bot. [Morot] 6: 234). A latin *Decaisnea* nemzetségnév a belga születésű francia botanikus, a Jardin des Plantes Paris kertészmezőnöke, Joseph Decaisne (1807–1882) emlékére őrzi, ő volt a növény család első feldolgozója. A latin *fargesii* faji jelzőt pedig a francia misszionárius és Kínában növénygyűjtő, Pere Paul Guillaume Farges (1844–1912) tiszteletére kapta a faj.

Grew-cserje J. *Grewia* (P. 386). Nagy nemzetség a virágos növények közt, számos fajának ehető a gyümölcse, a helyi kereskedelemben van is jelentőségük.

Nevében a *cserje* utótag a fajok bokros megjelenésére utal, a nemi név pedig a latin *Grewia* generikus név átvétele. A nemzetséget Linné nevezte el 1753-ban az angol botanikus, Nehemiah Grew (1641–1712) tiszteletére, aki lefektette a modern palinológia alapjait. A nemzetség számos fajának fanyar és frissítő csonthéjas gyümölcse különösen népszerű a nyári melegben.

A *Grewia occidentalis* fajnak Linné adta a latin terminust 1753-ban (Sp.pl. 2: 964), az *occidentalis* faji jelzőnek 'nyugati' a jelentése. A latin szaknyelvi binóment az alapja a faj fr. *grevier occidental* (PN.) nevének. Az afrikaans *kruisbessie* (uo.), ném. *Kreuzbeere*, sv. *korsgrewia*, ang. *crossberry* (GRIN.), valamint ang. *four-corner* (W.) neve a jellegzetes, négyrekeszes bogycokra utal, a ném. *Lavendel-Sternblüte* (uo.) és az ang. *lavender starflower* 'ua.' (GRIN.) a csillag alakú virágokra, a fr. *grevier à feuilles variables* (uo.) pedig a levelekre. Erős, rugalmas fájából íjat és dárdát faragnak, gombokat készítenek, ez az alapja ang. *bow-wood*, valamint *buton-wood* (EL.), afrikans *assegaaihout*, *booghout* (PN.), azaz 'gombfa', illetve 'íjfa', 'lándzsafa' nevének.

A *Grewia latifolia* neve az ang. *dysentery bush* (W.), azaz 'vérhasbokor', mert a népi gyógyászatban van jelentősége, a régi ausztráliai telepések is használták hasmenés ellen. Társneve az ang.

dog's balls (uo.) vagyis 'kutyagolyók', a névadási szemlélet háttere a szőrös, kutyák heréihez hasonló gyümölcs. A latin szaknyelvi *latifolius* (< lat. *latus* 'széles'; *folium* 'levél') faji jelző a lomblevelek alakjára utal. További neve az ang. *diddle diddle* (uo.). A *Grewia retusifolia* fajnak az angolban állatneves elnevezéseket adtak; vö. ang. *emu berry* (LCF.), *turkey bush* (W.), azaz 'emubogyó', illetve 'pulykabokor'. A latin szaknyelvi *retusifolia* (< lat. *retusus* 'tompá'; *folium* 'levél') faji jelző a tompahegyű lomblevelekre utal.

A *Grewia asiatica* faj latin neve Linnétől származik, a faji jelző az ázsiai elterjedésre utal. A ném., sp., sv. *falsa*, ang. *phalsa* (GRIN.), nepáli *phalsa* (LH.), fr. *falsa*, or. *phalsa* (PN.) neve az Indiában használatos hindi, bengáli, marathi, urdu *phalsa*, *falsa*, punjabi *faalsaa* 'ua.' (uo.) név átvétele. Az ang. *phalsa tree*, *phalsa berries* nevének 'phalsafa', illetve a gyümölcsnek 'phalsabogyó', a fr. *raisin falsa* (uo.) nevének pedig 'falsaszőlő' a jelentése. Honosságára utal fr. *raisin de l'Inde*, *raisin des Philippines* (uo.), azaz 'indiai szőlő', illetve 'Fülöp-szigeteki szőlő' elnevezése.

vörös gyümölcs *J. Pandanus conoideus* (KL.). Indonéziában őshonos fa. Nagy gyümölcse a bennszülöttek fontos élelmiszere, főzve is fogyasztják.

Neve az ang. *red fruit* 'ua.' (W.) tükörfordításával került a botanika magyar szaknyelvébe. A végső forrás a faj 'vörös gyümölcs' jelentésű indonéz *buah merah* (uo.) neve. A gyümölcsöt az éretten feltűnő, gazdag béta-karotin tartalmára mutató élénkpiros színe alapján nevezték el. Valószínűleg angol közvetítéssel került számos európai nyelvbe szó szerinti megfelelője; vö. ném. *rote Frucht*, fr. *fruit rouge*, sp. *fruta roja*, port. *fruto vermelho*, ol. *frutta rossa*, holl. *rood fruit*, dán, norv. *rød frukt*, sv. *röd frukt*, fi. *punainen hedelmä*, észt *punaste viljade*, ro. *fructe rosii*, tör. *kırmızı meyve*, gör. *κόκκινα φρούτα*, a szláv nyelvekben le. *czzerwony owoc*, or. *красный плод*, cs. *červené ovoce*, szlk. *červené ovocie*, blg. *червенят плод* 'ua.' (KL.). Élőhelyén pápua *kuansu* (W.) neve használatos, társneve, a pápua *marita* (GRIN.) neve átkerült az angolba; vö. *marita* 'ua.' (KL.).

A vörös gyümölcs faji jelzője, a 'kupalakú' értelmű *conoideus*, a gör. *konoideusz* (< gör. *konosz* 'kúp') szóból alkotott, a védőlevelek alakjára utal. A latin *Pandanus conoideus* binóment 1785-ben tették érvényesen közzé (Encycl. 1: 372). A generikus név a növény indonéz *panda* (G. 453) nevéből származik. A Pandanusz nemzetség a magyarban is *Pandanusz*, vagy *Csavarpálma* (P. 445). A *Csavarpálma* terminus arra utal, hogy a hosszú és ívesen lehajló keskeny levelek a fásodó szárról csavarvonalban erednek, körkörösen, csavarmenetben helyezkednek el. A németben is *Schraubbaum* (G. 453), azaz 'csavarfa' a neve. A Pandanusz fajokon levélüstök képződik, amely emlékeztet a pálmák levélkoszorújára, ebből adódik magyar elnevezésének *pálma* utótagja, annak ellenére, hogy nincs közöttük rokonság.

átok-fügekaktusz *J. Opuntia stricta* (P. 91). Eredetileg Amerikában honos, de világszerte elterjedt. Ehető, lilás-piros, sima héjú gyümölcse fordított tojás alakú.

A *fügekaktusz* utótag első felbukkanása 1890 körüli (VörösEgz. 86), majd 1893-ban (PallasLex. Kaktuszfélék a.), 1909-ben (Graumann 57), 1911-ben (Nsz. 115), 1925-ben (MF. 737) és 1966-ban (MNöv. 64) adatolható, az *Opuntia ficus-indica* neveként. Tükörsző, a növény ném. *Feigenkaktus* 'ua.' (G. 440) nevének szó szerinti fordításaként került a magyarba. A finnben *kaktusviikuna* (VörösEgz. 86), azaz 'kaktuszfüge'. A fügealakú termés az alapja. Az *Opuntia stricta* megkülönböztető *átok* faji jelzője egyrészt arra utal, hogy kis tövisei bőrirritációt, gyulladást és sebeket okoznak, másrészt arra, hogy invazív, azaz özönnövény Ausztráliában, ahol az idegen faj behurcolásának következményeként 1925-ben már 25 millió hektárt szállt meg, és további félmillió hektáron terjedt évente, komoly gazdasági problémát okozva. Erre utal ang. *common pest-pear*, *pest prickly-pear*, *spiny pest-pear* (GRIN.), *pest pear of Australia* (EL.), azaz 'közönséges/tüskés/ausztráliai dögvész-körte' elnevezése is.

Társneve a tüskés levelekre utaló *tövískörte* (P. 440), 1987-ben és 1993-ban adatolható (VörösEgz. 162). Az ang. *prickly pear* 'ua.' (uo.) tükörszava; vö. még ang. *shellmound prickly pear* (EL.), *spiny/pipestem/common prickly-pear* 'ua.' (GRIN.). Az afr. *geeldoringturksy* és a port. *palma-de-espinho* (uo.) nevének is 'sárgatüskés törökfüge', illetve 'tüsképálma' a jelentése. Ezzel szemben – a sima héjú gyümölcsre utalva – az Egyesült Államokban az ang. *southern spineless cactus* (PN.), azaz 'déli tüskétlen kaktusz' néven ismerik. Élőhelye az alapja ang. *coastal prickly-*

pear (uo.) és sp. *nopal tunero costero* (W.), vagyis 'parti töviskörte' nevének. További neve a Mexikóban használatos *yaaxpakan* (PN.) és a kí. *xian ren zhang* (GRIN.).

A gyümölcs íze az alapja ang. *sour prickly pear* (EL.), *sweet prickly-pear*, afr. *suurturksvy* (GRIN.) elnevezésének. Mereven felálló növekedésére utal ang. *erect prickly-pear* (uo.) és ném. *Steif-Feigencactus* (R. 1886: Förster–Rümpler 2: 931), azaz 'merev fügekaktusz' neve. A latin szaknyelvi *stricta* faji jelzőnek is 'fesztes, merev' a jelentése. A faj első leírását – *Cactus strictus* névvel – Adrian Hardy Haworth tette közzé 1803-ban (Miscellanea naturalia: sive dissertationes variæ ad historiam naturalem spectantes. London: 188), 1812-ben átsorolta az *Opuntia* nemzetségbe.

brazil álmangosztán *J. Rheedia brasiliensis* (P. 479). Dél-Amerikában őshonos. Érett gyümölcse narancssárga, a fehér, áttetsző gyümölcshús finom, édes.

Származására utal a faji jelző, akárcsak a latin szaknyelvi, és ang. *bolivian yellow mangosteen* (www.sunshine-seeds.co), azaz 'bolíviai sárga mangosztán' nevének esetében. Hazájában braziliai port. *bakupari*, *camboriu*, illetve sp. *achachairú*, *guapomo*, *ibaguazú*, *tapacuari* (PN.) és sp. *pacu-*ra** (EL.) néven ismert.

csontkörte *J. Xylomelum pyriforme* (P. 70). Ausztráliában endemikus cserje vagy kis fa. Gyümölcse fás toktermés, 6–9 cm hosszú, ellipszis alakú, sötét színű.

Neve a kemény, fás, körtéhez hasonló alakú gyümölcsre utal. Hasonlóan a latin szaknyelvi *Xylomelum* (< gör. *xýlon* 'faanyag' és gör. *mélon* 'alma és egyéb gömbölyded gyümölcs') generikus névhez. Ez volt a mintája a csontkörte ang. *woody pear* (W.), *wooden pear* (PN.), azaz 'fás körte' elnevezésének. A latin *pyriforme* (< lat. *pyrum* 'körte' és lat. *-formis* '-formájú') faji jelzőnek ugyancsak a körte alakú gyümölcs az alapja. Társneve a *pear silky oak* (uo.). Ausztráliában őshonos rokon faj a *Xylomelum angustifolium*, angol nevén *sandplain woody pear* (GRIN.), azaz 'homoksíksági fás körte', és a *Xylomelum occidentale* faj, ennek ang. *western woody-pear* (uo.), vagyis 'nyugati fás körte' elnevezése a latin szaknyelvi binómen fordítása.

mangába(fa) *J. Hancornia speciosa* (P. 389). Kevésbé ismert gyümölcsfa, Dél-Amerikában honos. Sárga gyümölcse izletes és tápláló, sokféleképpen feldolgozzák.

Neve 1893-tól adatolható: *mangaiba* (PallasLex. *Hancornia* a.), 1913: *manguba* (RévaiLex. 9: 454). Nemzetközi szó, a Brazíliában endemikus fajnak a sp. *mangaba* (GRIN.), *mangabeira*, ang. *mangaba tree* (EL.), *mangabeira*, ném. *Mangaba-baum*, *Mangaiba* (LH.), *Mangabeira-baum* (GRIN.) nevei a braziliai port. *mangaba*, *mangabeira* (uo.), *mangabe* (EL.) terminus átvételei. A végső forrása a tupi-guarani indián nyelv, a fa és a gyümölcs *mangaba* (DIT.) neve azt jelenti, hogy valami jót enni. A braziliai Ceará államban – ottani nagy előfordulása miatt – *Lavras da Mangabeira* város erről a fáról kapta a nevét.

További neve a fr. *caoutchouc de Pernambouc* (GRIN.). Megfelelője a magyarban is megvan: *pernambukó-kaucsuk* (1893: PallasLex. *Hancornia* a.), ez azonban nem fajnév, anyagot jelölt, a mangábfá kérgének a tejnedvét, a bőséges fehér latexet felhasználják a kaucsuktermelésben. 1913-ban *mangabeira-kaucsuk* (RévaiLex. 9: 454). A latin szaknyelvi *speciosa* (< lat. *species* 'kinézet, megjelenési forma') faji jelzőnek 'előnyös formájú, szép' a jelentése, a pompás külsőre utal. A *Hancornia* nemzetségnevet a portugál botanikus, Bernardino António Gomes (1769–1823) adta.

termetes fanyarka *J. Amelanchier arborea* (P. 298). Észak-Amerika keleti részén őshonos. Édeskés bogycsokból magas pektintartalma miatt lekvárt főznek, aszálják.

A *termetes* faji jelző a többi *Amelanchier* nemzetségbe tartozó fajnál nagyobb méretére utal. A latin szaknyelvű *arborea* faji jelzőnek is 'faszerű' a jelentése. A *fanyarka* (P. 298; R. 1894: PallasLex., 1911: Nsz. 102, 1966: MNöv. 57) terminusnak pedig a bogycsok íze az alapja.

Először a francia botanikus, François André Michaux írta le 1812-ben, az amerikai botanikus, Merritt Lyndon Fernald sorolta át 1941-ben ezt taxont a *Amelanchier* nemzetségbe (*Rhodora* 43: 563). Az ang. *apple shadbush* (EL.), vagyis 'almafanyarka' nevének alapja az, hogy a gyümölcs kis almához hasonlít. Terméseinek érési idejére utal ang. *juneberry* (GRIN.), azaz 'júniusbogyó' neve. Az ang. *downy serviceberry*, *downy shadbush* (uo.) nevének alapja a fiatal levelek gyapjasan mohyos alsó felülete. A ném. *Schnee-Felsenbirne* (uo.) nevének 'hó-szirtikörte' a jelentése.

kanadai fanyarka *J. Amelanchier canadensis* (P. 298). Észak-Amerika keleti részén honos. Gömbölyded, édes gyümölcse sötétlila éretten, június-júliusban érik.

Nevében a faji jelző honosságra utal, a latin szaknyelvi név alapján keletkezett, akárcsak ang. *canadian serviceberry*, fr. *amélanchier du Canada*, ném. *kanadische Felsenbirne*, sv. *kanadensisk häggmispel* (GRIN.), sp. *guillomo del Canadá* (W.), dán *canadisk bærmispel*, norv. *kanadensisk blåhegg*, le. *świdośliwa kanadyjska*, holl. *canadees krentenboompje*, észt *kanada toompihlakas*, szln. *kanadska šmarina hrušica* (LH.) és or. *урага канадская* (EL.) neve. Hosszúkás levelére utal ang. *oblong-leaf serviceberry* (uo.) elnevezése. Az ang. *sugarplum* (LH.) nevének 'cukorszilva', *thicket serviceberry* (GRIN.) nevének 'bozótfanyarka' a jelentése. Friedrich Kasimir Medikus írta le a fajt 1793-ban (Gesch.Bot. 79).

korilla *J. Cyclanthera pedata* (ENL.). A nemzetség Dél-Amerikában honos több faja közül a legszélesebb körben természetű fajt. A lédús terméshús kellemes ízű.

Az ang. *korilla* 'ua.' (KL.) átvétele. A végső forrás a növény fil. *korila* (W.) neve. Nemzetközi szó; vö. ném. *Korila*, or. *κοριλλα*, holl., norv., sv., cs. *korila*, le. *korilla* 'ua.' (KL.). Társneve az angolban a *wild cucumber* (uo.), azaz 'vaduborka'. Ang. *stuffing cucumber* (W.), azaz 'töltelékuborka' nevének esetében a névadás alapja az, hogy az üreges kabakokat szívesen megtöltik rizzsel, apróra vagdalt tojással vagy hússal. További összetett neve az ang. *slipper gourd*, *lady's slipper*, *sparrow gourd* (uo.), vagyis 'papucs sütőtök, női papucs, veréb sütőtök'.

Német neve *Spitzgurke* (Boerner 95), azaz 'hegyesuborka', a hegyes, henger alakú termésre utal, további német neve a *Scheibengurke*, *Hörnchenkürbis*, *Inkagurke* (KL.), azaz 'szeletuborka, szarvacskástök, inkauborka'. Használatos még a spanyolban a *pepino de comer*, *pepino hueco* (EL.), azaz 'étkezési uborka', illetve 'üreges uborka' terminus. Az angolban a növény sp. *achokcha* (ENL.) neve is átkerült; vö. *acocha* 'ua.' (W.). Mégvan a szlovákban is *ačokča* (KL.) neve. Azonos etimológiai csoportba tartozik ang. *caigua*, *caygua*, *caihua*, *cayua*, fr., fi., dán, sp. *caihua*, sp. *caygua*, sp., port., ol., lett, le., ro., tör. *caigua*, blg. *kaūzya* (uo.) neve. További idegen nyelvi neve a kí. *xiāoquè guā*, litv. *dymoliūgis*, holl. *mexicaanse augurk*, észt *väitkõrvits*, azaz 'indástök' fr. *concombre grimpat* (uo.), vagyis 'kúszótök'.

A latin szaknyelvi *Cyclanthera* nemzetségnév a gör. *kyklosz* 'kör, kerek lap' és az *anthera* 'porzsák' szavakból alkotott. A korilla faj neve is ezzel jött létre néhány nyelvben; vö. fr. *concombre cyclanthère*, le. *cyklantera stopowa*, blg. *циклантера* (uo.). A latin fajnév pedig a lat. *pes*, *pedis* 'láb' szóból való.

Rio Grande cseresznyemirtusz *J. Eugenia aggregata* (P. 372). Dél-Amerikában őshonos örökzöld cserje. Kis, sötétpiros gyümölcseiből lekvár vagy gyümölcsle készül.

Neve az ang. *cherry of Rio Grande* 'ua.' (GRIN.) tükörfordítása. A végső forrás a faj braziliai port. *cereja do Rio Grande* (W.) neve. Átkerült más nyelvekbe is; vö. fr. *cerise du Rio Grande*, sp. *cerezo de Río Grande* 'ua.' (EL.). Földrajzi névvel, a folyó nevével alkotott fajnév, ottani honosságára utal. Társneve a port. *cerejeira da terra* és a *cerejeira do mato* (W.), azaz 'földcseresznye', illetve 'cseresznyebokor'. A latin szaknyelvi binómen 1828 óta érvényes (Candolle 3: 264), a 'csoportos' jelentésű *aggregata* faji jelző a virágzatra utal.

malájnaspolya *J. Mimusops elengi* (P. 429). A trópusi Ázsiában, Ausztráliában és néhány csendes-óceáni szigeten honos gyógynövény. Ehető gyümölcse édes ízű.

Faji jelzője az egyik előfordulási helyre utal, a naspolya pedig a gyümölcsre. Az angolban is *medlar* (GRIN.), azaz 'naspolya', *indian medlar tree* (www.seedshelf.com), vagyis 'indiai naspolyafa' a faj neve. 'Kínai birsalma' a jelentése fr. *coing de Chine* (W.) nevének. Szintén élőhelyre utaló elnevezések.

Gyümölcseire utal ang. *bullet wood* (uo.), vagyis 'golyófa' neve. Használatos ang. *spanish cherry* (EL.), azaz 'spanyolcseresznye' elnevezése is. Az ol. *bakula* 'ua.' (W.) az ang. *bakul tree* 'ua.' (http://toptropicals.com) átvétele, amely a hindi *bakul*, malajalam *bakulam*, bengáli *bukal*, bohl, *bakal*, *bokul* 'ua.' (www.agrisources.com) névből származik. A végső forrás a faj szanszkrit *bakul*, *bakula*, *bakulah* (uo.) neve. A fajnak a latin szaknyelvi *Mimusops elengi* binóment Linné adta 1753-ban (Sp. pl. 1: 349). A *Mimusops* nemzetségnévet a gör. *mimousz* (a 'majom' jelentésű *mimo*

genitívusza) és az *opsz* 'arc' szóból alkotta. A faj fr. *élenge* (W.) és sv. *elengiträd* (GRIN.) 'elengifa' nevének a latin *elengi* faji jelző az alapja.

jambhiri citrom J. *Citrus jambhiri* (T.). Az indiai szubkontinensen őshonos, eredetileg Észak-Indiában vadon élt. Illatos, nagy gyümölcse sok magot tartalmaz.

Neve a latin szaknyelvi binómen tükörfordítása. A faj ang. *jambhiri-orange* (GRIN.) nevének 'jambhiri narancs' a jelentése. Az előtag önállóan is állhat; vö. ang. *jamberi* (uo.), fi. *jambhiri* 'ua.' (PN.). A végső forrás a hindi *jamberi* 'ua.' (uo.). Gyümölcsének héja szemölcsös, erre utal fr. *citron verruqueux* (GRIN.), azaz 'szemölcsös citrom' elnevezése. Ugyancsak a héja az alapja sp. *limón rugoso* (uo.) és ol. *rugoso* (PN.), vagyis 'ráncozott (citrom)' nevének. A durván rücskös héjra utal ang. *rough lemon* (EL.), jap. *rafu remon*, fi. *karheakuorinen sitruuna*, ném. *rauhschalig Zitrone* (PN.), azaz 'durva citrom', illetve 'durvahéjú citrom' elnevezése is. Kínában *cu ning meng* (uo.), vagyis 'ecetcitrom' néven ismerik.

kukle J. *Fortunelle Margarita* x *Citrus reticulata* (ED.). Rendkívül bőtermő fajta. Kellemes, édes ízű gyümölcse sötét narancssárga, héjastól ehető.

A citrusfajta a *kumkvat* (törpe Mandarin, sp. *kumkvat* [T.], ang., ol. *oval kumquat* [W.], ném. ua. [G. 367]) és a *klementin* 'mandarin' keresztezéséből jött létre. Ezek neveinek első szótagjaiból keletkezett a *kukle* terminus (*ku-kle*). A világhálón olvasható ném. *Kucle* (<http://green-24.de>) neve is. A hibrid fajta egyik szülőjének megadott latin szaknyelvi névbe két hiba is csúszott, helyesen *Fortunella margarita*. A nemzetséget az angol kertész és utazó, Robert Fortune (1812–80) tiszteletére nevezték el.

valódi partisom J. *Griselinia littoralis* (P. 203). Új-Zélandon endemikus örökzöld cserje. A kis, lilásfekete gyümölcsök ehetőek, de az érett bogyók íze eléggé keserű.

Összetett nevének előtagja arra utal hogy általában tengerparti helyeken nő, elviseli a sópermetet, túri az erős szeleket. A latin szaknyelvi *littoralis* (< lat. *littoralis* 'strand-, part-') faji jelzőnek ugyancsak a tengerparti élőhely az alapja. A ma érvényes latin binómen korábbi szinonimája a *Pukateria littoralis* (1844: Ann.Sci. sér. 3, 2: 120), a faji jelző ebben is a *littoralis*. A *som* utótag pedig egyrészt arra utal, hogy a somok, a *Cornaceae* családba tartozik, másrészt a bogyós gyümölcsére. Honossága az alapja ang. *New Zealand broadleaf* (GRIN.), azaz 'új-zélandi széles levél' elnevezésének. Az ang. és sp. *kapuka* (W.) neve a maori *kāpuka* 'ua.' (uo.) átvétele. Helyi neve még a maori *tapatapaua* (EL.). Ausztráliában *broadway mint* (www.bunnings.com.au), vagyis 'széles út menta' néven ismerik. A latin szaknyelvi *Griselinia* generikus nevet az olasz természettudós, Francesco Grisellini (1717–1783) tiszteletére adták.

nemes Platón-fa J. *Platonia insignis* (P. 459). Dél-Amerika esőerdőiben, főleg az Amazonas vidékén őshonos. Édeskes gyümölcse sörbet, fagyalt, kompót, lekvár vagy zselé előállítására alkalmas. A héjából cukorkát készítenek.

A latin szaknyelvi binómen volt a magyar név mintája. A *Platonia* nemzetségnév a nagy görög filozófus, Platon (i. e. 427–347) nevét őrzi, ebből való a *Platón-fa* terminus. A latin *insignis* faji jelzőnek pedig 'kiváló, nemes' a jelentése, ebből fordították a magyar faji jelzőt, a fa pompás megjelenésére utal.

Társneve a földrajzi névvel alkotott *Para-szilva* (P. 459), arra utal, hogy gyümölcse igen népszerű a braziliai Pará államban. A faj sp. *bacuri*, port. *bacurí* nevéből nemzetközi szó vált; vö. ang. *bacuri*, *bakuri* (LH.), *bacury*, fr. *bacuri*, *parcouri*, sp. *bacouré*, sv. *bacuritrad* 'ua.' (GRIN.). Élőhelyén nevének számos alakváltozata használatos: braziliai port. *bacouré* (uo.), valamint *bakuri*, *pacuri*, *pakuri*, *pakouri*, *packoeri*, *pakoeri*, *bacurizeiro* (W.).

barázdált citrom J. *Citrus limon* 'Canaliculata' (ED.). Toszánában a 17. század óta termesztik. Halványsárga gyümölcsének alakja változatos. Magja alig van.

A gyümölcs hosszában lefutó barázdák és kiemelkedő redők teszik különlegessé ezt a fajtát, ebből származik faji jelzője. A latin szaknyelvi *Canaliculata* fajtanévnek szintén 'fogazott, barázdált' a jelentése. Más nyelvben is erre a jellegzetességére utaló neveket kapott; vö. ném.

gefurchte Zitrone, kannelierte Zitrone (<http://zitrusgarten.com>), azaz 'barázdált v. fodros citrom', or. *бороздчатый лимон* (www.diary.ru), ang. *furrowed lemon* (uo.; R. 1810: EncLond.: 626, 1835: GardDict.: 195), vagyis 'barázdált citrom'.

oregoni fajdbogyó J. *Gaultheria shallon* (P. 382). Észak-Amerikában honos örökzöld cserje. Bogyós gyümölcse régen az indiánok fontos élelemforrása volt. Ma is készülnek dzsemek, befőttek és piték belőle.

Honosságra utal a faji jelző, 1806-ban Astoria közelében, az oregoni tengerparton tanulmányozták, és írták le először e fajt. *Fajdbogyó* névnek előtagja finnugor eredetű madárnevünk, már 1395 k. adatolható a magyar írásbeliségben (BesztSzj.). A bogyó a fajok kedvelt eledele. Használó a névadási szemlélet háttére az oregoni fajdbogyó sv. *vaktelbär* (GRIN.), azaz 'füjrbogyó' neve esetében.

Társneve a *nyugati teabogyó* (W.), a *Gaultheria shallon* neve más nyelvben is a tea megfelelőjével alkotott; vö. holl. *bergthee* (PN.), vagyis 'hegyi tea', dán *busket bjergte* (LH.), azaz 'bokros hegyi tea'. További társneve a *sallon* (P. 382), amely az ang. *salal, shallon* 'ua.' (GRIN.) átvétele, a végső forrás az Oregon államban is elterjedt chinook zsargon *sallal* 'ua.' (oxforddictionaries.com). Vö. még ném. *Shallon-Scheinbeere* (Boerner), vagyis 'sallon-álbogyó', illetve cs. *libavka shallon* (LH.), azaz 'sallon-télizöld'. A magyarban is ismert *oregoni illatos télizöld* (W.) néven. A *Gaultheria* fragrantissima szintén jó illatú, erre utal a latin szaknyelvi *binómen* és az ang. *fragrant wintergreen* (LH.), azaz 'illatos télizöld' elnevezésben az *artepitheton*.

kúszó fajdbogyó J. *Gaultheria procumbens* (P. 382). Észak-Amerikában őshonos törpecserje. Bogyós termése ehető, menta ízű, egész télen át fennmarad.

A nemi név 1966-ban *fajdbogyó* (MNöv. 248), 1994-ben ua. 'Gaultheria' (P. 84). Az összetétel előtagja finnugor eredetű madárnevünk. Úgy kerül a generikus névbe, hogy a bogyótermés a fajok kedvelt eledele. A *kúszó* faji jelző alapja pedig az, hogy ez a növény hosszú rizómái segítségével terjed a talajon, erre utal ang. *creeping wintergreen*, fr. *gaulthérie couchée*, or. *гаультерия лежащая* (PN.), azaz 'kúszó télizöld / *Gaultheria*' neve. A latin *procumbens* faji jelzőnek is 'elfekvő' a jelentése, és ezért kapta *henye fajdbogyó* (W.) társnevét is.

Honosságára utal az *amerikai fajdbogyó* (uo.) és a *Kanada-tea* (uo.; < ang. *Canada tea* > ném. *kanadischer Thee*, sp. *té del Canada* 'ua.' [PN.]), valamint az ang. *eastern teaberry* 'ua.' (uo.) tükörfordításaként a *keleti teabogyó* (W.) társneve. A németben is *amerikanisches Wintergrün*, illetve *nordamerikanische Wintergrün* (PN.), azaz '(észak-)amerikai télizöld', a svédben *amerikansk vaktelbär* (uo.), vagyis 'amerikai füjrbogyó' a neve.

Levelei olajmirigyekkel borítottak, ezekből árad a fajdbogyóra jellemző mentás illat. Erre utal *illatbogyó* és *illatos fajdbogyó* (W.) társneve, valamint ang. *aromatic wintergreen, spice berry, spicy wintergreen* (PN.), azaz 'aromás télizöld, fűszerbogyó, fűszeres télizöld' neve. A levelekből és a törpecserje zsegeiből finom gyógyteát készítenek, ez az alapja a faj ang. *teaberry* (GRIN.) névnek tükörfordításával létrejött *teabogyó*, valamint a *keleti teabogyó* és *hegyi tea* (W.) névnek. Ez utóbbi is tükörfordítás; vö. ang. *mountain-tea* 'ua.' (GRIN.), másutt holl. *bergthee*, dán *bjergte* (PN.), azaz 'hegyi tea'. A franciában is *petit thé des bois* (GRIN.), azaz 'kis erdei tea'.

Társneve a *télizöld-hanga* (MNöv. 56), ennek előtagja az ang. *wintergreen* (EL.) vagy a ném. *Wintergrün* (GRIN.) 'ua.' tükörfordítása. Átkerült más nyelvekbe is; vö. dán *vintergrøn*, sv. *vintergröna* 'ua.' (PN.). Egyéb gyakori nevei közé állatneves összetételek tartoznak, mert egyike azon kevés táplálékforrásnak, amelynek a levele zöld marad télen, valamint bogyótermése is a fajd, fogoly, szarvas, vadpulyka, hegyes farkú fajd, virginiai fogasfüj, fácán, fekete medve, fehérlábú egér és a vörös róka kedvelt tápláléka. Ilyen társneve az ang. *deerberry* 'ua.' (uo.) tükörfordításaként a *szarvasbogyó* (W.), valamint a *fogolybogyó* (uo.), amely az ang. *partridgeberry* 'ua.' (PN.) tükörfordítása. További társneve a *dobozbogyó, tavaszias fajdbogyó, viaszklaszter, örölt bogyó* és a *hegyibogyó* (W.). Ez utóbbi az ang. *hillberry* 'ua.' (PN.) tükörszava.

A latin szaknyelvi *Gaultheria procumbens* binóment Linné adta a fajnak 1753-ban (Sp.pl. 1: 395). A nemzetségnévben a Kanadában élt francia orvos és botanikus, Jean-François Gauthier (1708–1756) neve örözik meg.

vérvörös fanyarka *J. Amelanchier sanguinea* (P. 298). Észak-Amerika keleti részén őshonos. Édes ízű, lédús gyümölcse eleinte piros, éretten lila vagy sötétkék.

Nevében a faji jelzőt a 'vérszínű' jelentésű latin szaknyelvi *sanguinea* faji jelző mintájára adták. A latin binómen 1825 óta érvényes (Candolle 2: 633). A fiatal ágak vörösségére utal a faj ang. *red-twig shadbush* (GRIN.) neve, a kerek levelére pedig ang. *round-leaf juneberry*, *round-leaf serviceberry* (uo.), *roundleaf shadbush* (EL.) társneve. Elterjedési helye az alapja ang. *shore shadbush* (uo.), azaz 'tengerparti fanyarka' és ném. *Vermont-Felsenbirne* (GRIN.), vagyis 'Vermont-szirtikörte' nevének.

amerikai csikófark *J. Ephedra americana* (P. 367). Dél-Amerikában őshonos. Húsos gyümölcsseinek rózsaszín, piros a színe. Nyersen lehet enni, édes ízűek.

A faji jelzőnek a honosság az alapja, akárcsak a latin szaknyelvi *americana* faji jelzőnek. A faj ném. *Anden-Meerträubel* (W.), azaz 'andoki tengeriszőlő' neve jóval pontosabban utal a származásra. A *csikófark* (P. 367; R. 1841: ua. 'Ephedra' [NövTan. 426], 1881: ua. 'Ephedra distachya' [Nyr. 10: 414], 1912: *törpe csikófark* 'Ephedra vulgaris' [Képes Növény-atlasz. Bp. 365], 1964: *csikófark* [MFV. 1: 562]) nemi név valószínűleg a ném. *Roßschwanz* 'Ephedra distachya' (AFE. 491), azaz 'lófark' mintájára keletkezett. Alakleíró terminus, a hajtás sok vékony, elágazó száracskájának bojtszerű formáját a ló (csikó) farkához hasonlítják. A nyelvjárásokban a zsurló neve a *csikófark*, *csikófarkok* (Szabó-Péntek 138), a románban *coada calului* 'ua.' (BotKözl. 64.1: 25), azaz 'lófark', ugyanez a névadási szemlélet háttere az *Equisetum arvensére* vonatkozó földrajzi heteronimáknál is (*lófark*, *macskafark*, *medveszakáll*, *pókláb*).

Az amerikai csikófark ang. *pinco pinco* (EL.) és sp. *pinco pinco* (GRIN.) neve a Peruban élő quichua indiánoknál használatos *pinco pinco* 'ua.' (uo.) átvétele. A latin szaknyelvi *Ephedra americana* binómen Willdenow tette közzé 1806-ban (Sp.pl. [ed. 4] 2: 860). A generikus név ókori eredetű, már Plinius említi a latin *efedrin*, *ephedron* terminust, a Dioszkuridésznél olvasható gör. *εφεδρα*, *εφεδρον*, *εφεδρανον* növénynév latin átírását. 1753-ban Linné leír egy olyan nemzetséget (Sp.pl. 2: 1040), amelyben a növényeknek nincs igazi levelük, a sok egyenes szár a lófarkhoz hasonló.

pennsylvaniai szilva *J. Prunus alleghaniensis* (P. 467). Az USA északkeleti részén honos fa. Az éretten sötétvörös gyümölcse 2-3 cm hosszú, a hegye általában hegyes.

Nevében a faji jelző honosságra utal, a faj Pennsylvania délnyugati részén a leggyakoribb. Társneve az *Alleghany-cseresznyeszilva* (uo.), a latin szaknyelvi binómen alapján keletkezett, akárcsak a faj ang. *Allegheny plum* (GRIN.) elnevezése. Társneve az angolban a *flatwoods plum*, *hog plum* (uo.) és a *sloe plum* (EL.). A fajt Thomas Conrad Porter írta le először, 1877-ben (BotGaz. 2: 85).

óriáskaktusz *J. Carnegiea gigantea* (P. 327). Az Egyesült Államok délnyugati területén és Észak-Mexikóban honos. Ehető, piros termése sok, fekete, fényes magot tartalmaz.

Magyar neve az ang. *giant cactus* vagy a ném. *Riesenkaktus* 'ua.' (GRIN.) tükörfordítása. Szó szerinti megfelelője még a fi. *jättikaktus* és az ol. *cactus gigante* 'ua.' (W.). Kérdemelte a nevét, ez a világ legmagasabbra megnövő kaktuszfaja. Elérheti a 200 éves kort, ekkor kb. 20 m magas, törzse 60 cm átmérőjű. Ugyanez a névadási szemlélet háttere a latin generikus névvel alkotott litv. *didžioji karnegija*, or. *карнегия гигантская* és le. *karnegia olbrzymia* (uo.), azaz 'óriás karnegia' nevének. Ezek szó szerinti megfelelői a latin szaknyelvi *Carnegiea gigantea* binómennek. A latin *gigantea* (< gör. *giganteiosz* 'óriás, gigantikus') faji jelzőnek is 'óriás-' a jelentése. A generikus névben az amerikai gyáros, Andrew Carnegie (1835–1919) emléke őrződik meg, aki számos tudományos és művészeti alapítványt hozott létre.

A faj társneve a *kandeláberkaktusz* (P. 193), szó szerinti megfelelője az ol. *cactus a candelabro* 'ua.' (W.). Arra utal, hogy e kaktusz elágazó törzse óriási gyertyatartót formáz, növényteste kandeláber alakú. További társneve a *saguarókaktusz* (P. 193), az ang. *saguaro cactus* 'ua.' (EL.) tükörfordítása; vö. még sv. *saguarokaktus* 'ua.' (GRIN.). Nemzetközi szó; vö. ném. *Saguaron* (uo.), ang. *saguaro*, *sahuar* (EL.), holl., fr., ol., blg., or., kat., szerb, cs., szln., port. *saguaro* 'ua.' (W.). A mexikói spanyolból terjedt el; vö. sp. *sahuario* (uo.), *saguaro* 'ua.' (GRIN.), a végső forrás a mexikói Sonora állam kihalt taracahitic uto-azték nyelvi opata *sahuar* 'ua.' (RH.).

fazékfa *J. Lecythis ollaria* (P. 411). Braziliában és Venezuelában endemikus fa. A fás héjú gyümölcsök húsa gazdag olajban. Kellemes ízűek, nyersen fogyasztják.

A Pallas Lexikonban (1895), a Révai Lexikonban (1915) *fazékfa* néven említik, mely szintén tükörszó, a ném. *Hafenbaum* 'ua.' fordítása; megfelelője az or. *berevo gosecsnoe* 'ua.' (VörösEgz.). A nagy, fazék alakú termésekre utaló terminusok, akárcsak sp. *coco de mono* (GRIN.), vagyis 'majomkókusz' helyi neve. A latin szaknyelvi binóment Linné adta 1759-ben (Syst.nat. ed. 10, 2: 1071), a nemzetségnév a gör. *lékythosz* 'kancsó' szóból származik. A németben is *Krukenbaum* (Boerner), azaz 'kancsófa' a *Lecythis* neve.

majomcsésze *J. Lecythis minor* (P. 411). Venezuelában és Kolumbiában őshonos fa. Termése ízletes, de nagyobb mennyiségben mérgező. A magok nagyon táplálók.

Neve az ang. *monkey pot* 'ua.' (EL.) tükörfordítása, a végső forrás a sp. *olla de mono* 'ua.' (uo.), szó szerinti megfelelője a fr. *marmite de singe* és a port. *marmita de macaco* 'ua.' (uo.) is. Arra utal, hogy az emberfej nagyságú, csésze alakú üres terméseket az amazóniai indiánok csalétekkel töltik meg, és majomcsapdának használják.

krémdió *J. Lecythis pisonis, usitata* (P. 411). Brazília és Peru esőerdőiben őshonos fa. A fás héjú termés vörösesbarna, ehető magvakat tartalmaz. Nyersen és főzve fogyasztják.

A termés állagára utal a neve. Szintén a termés az alapja braziliai port. *cabeça de macaco* és *cumbuca de macaco* (EL.), azaz 'majomfej', illetve 'majomtál' elnevezésének. A faj tupi indián szóból származó braziliai port. *sapucaia* (GRIN.), összetételben *castanha de sapucaia* (uo.), vagyis 'szapucaiaegesztenye' neve került át több európai nyelvbe is; vö. ném. *Sapucaia-Nuss* (W.), fr. *noix de sapucaia* és ang. *sapucaia nut* (EL.), azaz 'szapucaia-dió'. Társneve még a sp. *castaña de monte* 'hegyi gesztenye' (uo.), a braziliai port. *caçamba do mato* 'bokorvödör' (LH.) és a sp. *carguero* és *olleto* (W.). A latin szaknyelvi *usitata* faji jelzőnek 'hasznos' a jelentése.

szagos granadilla *J. Passiflora foetida* (W.). Dél-Amerikában őshonos kétszikű kúszócserje. Termése tojásdad alakú toktermés, piros vagy sárga színű.

Latin szaknyelvi *Passiflora foetida* nevét Linné adta 1753-ban (Sp.pl. 2: 959), szinonimája a *Granadilla foetida*. Ezekben a lat. *foetida* faji jelzőnek 'szagos, bűdös' a jelentése, ez az alapja a faj legtöbb nevének. A szagos *granadilla* terminus az ang. *stinking granadilla* 'ua.' (GRIN.) tükörfordítása. Ugyancsak 'szagos passióvirág/passiógyümölcs' jelentésű ang. *stinking passionflower*; *stinking passionfruit*, ném. *stinkende Grenadille* (uo.), *übelriechende Passionsblume* sp. *passiflora hedionda* (PN.), *pasionaria hedionda*, fr. *passiflore fétide*, port. *maracujá de cheiro*, *maracujá fedorento*, ang. *fetid passionflower* (EL.), észt *lehkav kannatuslill*, cs. *mučenka smrdutá*, or. *naccuφλopa* *изменчивая* (LH.) megfelelője. Minden bizonnyal a kellemetlen szag az alapja port. *maracujá de raposa* (EL.), azaz 'rökamarakuja' nevének is.

Kúszónövény voltára utal braziliai port. *maracujá de cobra* (LH.), azaz 'kigyómarakuja', ang. *running pop* (GRIN.) és fr. *pomme-liane collant*, vagyis 'ragadós almaszőlő' elnevezése. Kínában *long zhu guo* (uo.), azaz 'sárgánygyümölcs' néven ismerik. Mivel a természetben is gyakori, az ang. *wild passionfruit* 'vad passiógyümölcs', *wild water-lemon* 'vad vízcitrom' (uo.) és sp. *flor de pasión silvestre*, *granadilla silvestre* (EL.) 'vad passiógyümölcs, vad granadíja' nevet kapta.

Külső megjelenésére utal port. *maracujá hirsuto do sul* (uo.), azaz 'déli bozontos passiógyümölcs', *mossy passionflower* (GRIN.), vagyis 'mohos passióvirág', színnévvel sp. *granadilla cimarona*, *granadilla colorada* (EL.), azaz 'gesztenyebarna, illetve piros granadíja', ang. *scarlet-fruit* (uo.), azaz 'skarlát-gyümölcs' neve. Hegyvidéki élőhelyére utal sp. *parcha de monte*, *parchita de montaña* (uo.) elnevezése. A gyümölcs az alapja fr. *toque molle* (uo.), vagyis 'lágú sapka' nevének. Az ang. *love in a mist passionflower* (GRIN.) nevének 'szerelem a ködben passióvirág' a jelentése.

oregoni cseresznyeszilva *J. Prunus subcordata* (P. 470). Az Egyesült Államok nyugati részén őshonos. A piros vagy sárga, eléggé savanyú termése kis csonthéjas gyümölcs.

Magyar neve a faj ang. *Oregon plum* (W.) elnevezésének fordítása. Földrajzi névvel alkotott nevében a faji jelző honosságra utal. Ugyanígy a faj elterjedése alapján keletkezett sv. *Klamatplommon* (uo.), ang. *Klamath plum*, *Sierra plum* (EL.) és *Pacific plum* (GRIN.) neve a *plum*

'szilva' szóval, valamint a Klamath Mountains, a Sierra Nevada és a Pacific (Csendes-óceán) földrajzi nevekkal. Az Egyesült Államok nyugati részén honos, ezért kapta ang. *western plum* (uo.), azaz 'nyugati szilva' nevét. A latin szaknyelvi binóment G. Bentham adta 1848-ban (Pl.Hartw. 308).

dúsvirágú ribiszke J. *Ribes americanum* (P. 481). Észak-Amerika középső és keleti részén őshonos cserje. Húsos, fényes gyümölcséből ízletes lekvár és zselé készül.

Az akár 15 fehér virágot is nyíló fürtös virágzatra utal a faji jelző. Az érett bogyók fekete színe az alapja ang. *wild black currant* (EL.), azaz 'vad fekete ribizli' nevének. Amerikai honossága miatt kapta litv. *amerikinis serbentas*, or. *сморо́дина америкáнская* (W.), ang. *american black currant*, fr. *groseillier d'Amérique* (GRIN.), *gadellier d'Amérique*, észt *Ameerika sõstar*, cs. *meruzalka americká* és szln. *ameriško grozdičje* (LH.) elnevezését. Ugyancsak honosságra utal dán *pensylvansk ribs* (uo.), ném. *kanadische Johannisbeere* (GRIN.) és ang. *eastern black currant* (EL.) neve.

formózaiegres J. *Randia formosa* (P. 476). Dél-Amerikában őshonos gyümölcsfa. Olajbogyó formájú, sárga, kemény héjú, édeskés gyümölcsöket érlel.

A latin szaknyelvi *formosa* faji jelzőnek 'szép alakú' a jelentése (< lat. *forma* 'alak, forma'). A faj magyar névadója helynévnek gondolhatta a *formóza*i előtag megalkotásánál. Az *egres* nemi névvel a gömbölyded, kemény héjú gyümölcsre utalt. Társneve a *pompás hamisgardénia* (uo.) és a *szederdzsem gyümölcs* (KL.). Utóbbi az ang. *blackberry jam fruit* 'ua.' (W.) tükörfordítása. Szó szerinti megfelelője a legtöbb európai nyelvben megvan; vö. fi. *karhunvatukka hillo hedelmä*t, észt *muraka moosi puu*, litv. *kazeņu ievārījums augli*, le. *jeżyna owoców dzem*, cs. *ostružinový dzem ovoce*, szlk. *morušový dzem ovocie*, ro. *mure gem de fructe*, port. *frutos doce de amora*, ol. *frutta confettura di more*, fr. *fruit confiture de mûres*, holl. *braam jam vruchten*, or. *ежевика фруктовым джемом*, sp. *fruta mermelada de mora*, dán, norv. *brombær marmelade frugt*, sv. *björnbär sylt frukt*, tör. *böğürtlen reçel meyve* és gör. *μαρμελάδα βατόμουρο φρούτα* 'ua.' (KL.). A névadás alapja az, hogy a pépes gyümölcshús íze frissen pontosan olyan, mint a szederlekvár. A németben *Marmaladenfrucht*, *Johannisbeermarmelade-Frucht* (uo.), azaz 'lekvárgyümölcs', illetve 'ribizli-lekvár-gyümölcs' neve használatos. Az ang. *raspberry jam fruit*, *raspberry bush* és a sp. *jasmin de rosa* (<http://toptropicals.com>) nevének 'málnadzsem gyümölcs', 'málnacserje', illetve 'rózsaszín-jázmin' a jelentése. A nemzetség latin szaknyelvi *Randia* nevében az angol botanikus és gyógyszerész, Isaac Rand (1674–1743) emléke őrződik meg.

fanyarszilva J. *Owenia acidula* (P. 84). Ausztráliában őshonos fa. Ehető, csonthéjas gyümölcse gömb alakú, a gyümölcshús a bennszülöttek élelmiszere.

Neve az ang. *sour-plum* 'ua.' (GRIN.) fordítása, a vörösesejlila, savanyú ízű gyümölcsre utal. Ugyancsak a savanyú gyümölcs az alapja ang. *sour-apple* (uo.), azaz 'savanyúalma' elnevezésének. Társneve az *emualma* (P. 442), amely szintén az angolból származik, részfordítással került a botanika magyar szaknyelvébe; vö. ang. *emu apple* 'ua.' (LCF.). A fanciában is megvan: *pomme d'êmeu* 'ua.' (W.). Nyilván az emuk kedvelik gömbölyded gyümölcsét. Ismert még ang. *tulipwood* (GRIN.), vagyis 'tulipánfa' néven, ez a virágok hasonlóságára utal. Ausztráliában használatos még számos neve, élőhelye utal a *desert plum* és az *Australian native nectarine*, azaz 'sivatagi szilva', illetve 'ausztrál bennszülött nektárin', valamint *mooley apple*, *rancooran*, *warrongan*, *bulloo* és *dilly boolean* (www.crescentbloom.com/plants).

ausztráliai fikusz J. *Ficus rubiginosa*; *Ficus australis* (P. 377). Kelet-Ausztráliában őshonos, ma sokfelé ültetett díszfa. Ehető gyümölcse lilás színű, egész évben érik.

Neve az 1806-ban, Willdenow által közzétett latin szaknyelvi *Ficus australis* (Sp.pl. ed. 4: 1138) binóment tükörfordítása. Az ausztráliai őshonosságra utal. Társneve, a *rozsdás füge* (KL.) pedig a ma érvényes latin *Ficus rubiginosa* tükörfordítása, a latin szaknyelvi *rubiginosa* faji jelzőnek 'rozsdás, rozsdavörös' a jelentése. A névadási szemlélet háttere a levelek rozsdabarna színű alsó fele. A legtöbb európai nyelvben ilyen nevet kapott; vö. port. *figo enferrujado*, ol. *fico arrugginito*, or. *фукыц ржаволистный*, holl. *roestige vijgenbom*, le. *figowiec zardzewiale*, cs. *fikovnik rezavé*, dán *rustne figen*, gör. *σκορπιασμένο σύκο*, sv. *rostig fikon*, tör. *paslı incir*; ném. *Rostbrauner Feigenbaum* (uo.),

Rost-Feige (GRIN.), ang. *rusty fig*, *rusty-leaved fig* (PN.), *rusty-leaf fig* (EL.), azaz 'rozsdafüge', 'rozsdás füge', 'rozsdabarna fügefafa', illetve 'rozsdáslevelű füge'.

További társneve az angolból tükörfordítással átvett *kinai füge*, *maláj füge* és *fehér füge* (KL.); vö. ang. *Chinese banyan*, *Malayan banyan*, *white fig* 'ua.' (uo.). Az angolból kerülhetett más nyelvekbe is; vö. ném. *chinesischer Feigenbaum*, fr. *banyan chinois*, ol. *fico cinese*, holl. *chinezen vijgenboom*, ro. *chineză smochine*, port. *figo chinês*, vagyis 'kinai füge/fal', fr. *banyan de Malaisie*, azaz 'malajziai banyána', ném. *weiße Würgefeige*, sp. *higuera blanca*, fr. *figuier blanc*, ol. *fico bianco*, port. *figo branca*, le. *figowiec biały* (uo.), vagyis 'fehér fojtófüge', 'fehér füge'.

Egy kikötőről kapta az angolból elterjedt fr. *figuier de Port Jackson*, sp. *higuera de Puerto Jackson*, afrikaans *Port Jacksonvy* (W.) nevét; vö. ang. *Port Jackson fig* (GRIN.), azaz 'Jackson kikötő füge'. Ismert még *Illawarra fig* (uo.) néven, illetve a megkülönböztető faji jelzővel ellátott ang. *littleleaf fig*, *small-leaf fig* (uo.), vagyis 'kis levelű füge' néven is. Az or. *фикус мелкоплодный* (KL.) elnevezésének 'kisbogyós füge', sp. *higuera mohosa* (W.) nevének 'penészes füge' a jelentése.

kóladió *J. Cola acuminata* (P. 146). Afrikában honos. Koffeintartalmú magva a közismert üdítő egyik alkotórésze. Az ital összetevőinek mindegyike káros, a koffein és cukor is dehidratál, a foszfor-sav kioldja a kalciumot, a szénásv pedig az oxigént.

A fent említett „élvezeti ital”, a Coca-Cola márkanév elő- és utótagja is növénynév, a *koka* 'Erythroxylon coca' és a *kóla* 'Cola acuminata' összetétele. Maga a *kóladió* elnevezés a ném. *Kolanuß* 'ua.' (PbF. 135) tükörszava. Szó szerinti megfelelője az ang. *cola nut* (EL.), dán *kolanød*, holl. *kola noot*, sp. *nuez de cola*, braziliai port. *noz-de-cola* 'ua.' (LH.). Hasonneve a *kóla* (P. 146), szintén fordítással került a magyarba, a ném. *Kolabaum* 'ua.' (G. 167) tükörfordítása. A latin szaknyelvi *Cola* nemzetségnév a növény sp. *cola* nevéből származik. A végső forrás egy Nyugat-afrikai nyelv, a *Cola acuminata* Afrika nyugati és középső részén, Togótól Angoláig őshonos.

Nemzetközi szó; vö. a fentiekén kívül ném. *Cola-pflanze*, fi. *koalapuu*, sp. *colatero*, sv. *kolaträd*, ang. *abata cola*, *cola* (EL.), *cola nut tree*, *cola tree*, cs. *kola*, dán *abatakola*, *kolanød*, *kolatræ*, fr. *colatier*, *kola*, le. *kola zaostrzona*, holl. *kola*, ol. *cola*, port. *coleira*, észt *teravalehine koola*, cs. *kola zašpičatělá*, braziliai port. *colateira*, *noz-de-cola*, or. *кола настоящая* (LH.). A latin szaknyelvi *acuminata* faji jelzőnek 'hegyes' a jelentése. A *keserű kóla* a *Garcinia cola* (P. 143). Rokon faj a *nagyvirágú kóladió* 'Cola nitida, Cola vera' (P. 340), az ang. *bitter cola*, ném. *westlicher Kolabaum* (LH.).

chilei borbolya *J. Berberis empetrifolia* (P. 314). Argentínában, Chilében őshonos. A gömb alakú gyümölcssei éretten fekete színűek, többnyire frissen fogyasztják.

A *chilei* faji jelző honosságra utal, a *borbolya* nemzetségnév pedig régtől adatolható a *Berberis* genus nevéként. Már 1583-ban felbukkan a magyar írásbeliségben: „iröm *borbala*, id est, vinum barbarum, faÿ soska, Iröm *barbara*” (NomPann.), 1775-ben *Szent Borbála füve* 'Barbarea' (Csapó 258). Ezután 1783: *üröm borbolya* (NclB.), 1793: *borboja* (Földi), 1807: *ua.* (MFüvK. 237), 1897: *borbolya* (PallasLex. sóskabokor a.), 1911: *borbolyafa* (Nsz. 39). A nyelvjárásokban *burbolya*, *burbora* (ÜMTsz.). A TESz. szerint bizonytalan eredetű, a legkorábbi adatok azt mutatják, hogy személyneves eredetű növénynevének.

A *Berberis empetrifolia* társneve a *törpeborbolya* (P. 51), az alacsony cserje találó neve. A latin szaknyelvi *empetrifolia* faji jelzőt a varjúbogyó nemnek ókori növénynevéből alkotott *Empetrum* (< gör. *émpetron*) generikus nevéből, és a '-levelű' jelentésű lat. *-folius* (< lat. *folium* 'levél') szavakból alkották. A varjúbogyó és a chilei borbolya lombleveléinek hasonlóságára utal, akárcsak a faj ném. *Krähenbeerblättrige Berberitze*, *Krähenbeer(en)-Berberitze* (W.), vagyis 'vajúbogyó levelű borbolya', illetve 'varjúbogyó-borbolya', valamint fr. *epine-vinette à feuilles de camarine* (EL.), azaz 'varjúbogyó levelű tuskés borbolya' neve. Ugyancsak a levele az alapja észt *kukemarlalehine kukerpuu*, cs. *dřišťál šicholistý* és or. *барбарис водяноклистный* (LH.) elnevezésének. Az ang. *crown barberry* (EL.) nevének 'koronaborbolya', chilei élőhelyén az ehető bogyókra utaló sp. *uva de la cordillera* (www.chileflora.com) nevének 'hegyi szőlő', az aransárga virágokon alapuló sp. *palo amarillo* (uo.) nevének pedig 'sárga bot' a jelentése.